

Педагогічні КАДРИ

газета

ЗАСНОВАНА У ЖОВТНІ 1929 РОКУ

№ 7 (1641) БЕРЕЗЕНЬ 2014 РОКУ

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Фотокадр місяця

Студенти Драгомановського університету приєдналися до численних патріотичних акцій, що проходять в Україні, ініціативою власного флешмобу "Україна єдина!". 27 березня 2014 року студенти Інституту корекційної педагогіки та психології вишикувалися у внутрішньому дворіку вишу, відтворивши національну символіку своєї Батьківщини з написом "Україна".

Звернення ректора

Шановні друзі!

Дякую вам за вашу турботу про колег-студентів, які зараз навчаються в Автономній Республіці Крим. Ми переймаємося їх долею і, звичайно, не залишимо без захисту з боку університету.

На сайті Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова розміщена інформація про безумовний перевід усіх бажаних студентів-кримчан до Драгомановського вишу на будь-яку спеціальність за спрощеною процедурою. Така процедура не передбачає дозволу з боку адміністрації кримського закладу освіти, а також погодження з Міністерством освіти і науки України. Наше Міністерство офіційним листом від 24.03.2014 № 1/9-174 розширює автономію закладу освіти і дозволяє вирішувати ці питання в інтересах студентів.

Запевняю вас, що кожен студент буде захищеним і підтриманим. У свою чергу прошу вас своїми студентськими каналами пояснити нашим кримським колегам, що наш освітній простір є відкритим для кожної людини. І незалежно від перебігу політичних подій ми продовжуємо надавати освіту відповідно до європейських стандартів.

Ваш ректор
Віктор АНДРУЩЕНКО

УНІВЕРСИТЕТ ПРОВІВ ДЕНЬ ВІДКРИТИХ ДВЕРЕЙ

15 березня 2014 року в Національному педагогічному університеті імені Михайла Драгоманова приймали майбутніх абітурієнтів та їх батьків. Традиційно відбувся березневий загальноуніверситетський День відкритих дверей. До головного корпусу вишу з'їхалися випускники шкіл з усієї України.

Звично цей день в НПУ розпочинається піднесеним настроєм, приємною музикою та посмішками. "Кожен, хто хоч раз переступає поріг Драгомановського університету, на все життя інфікується вірусом інтелекту, добра й любові до науки, педагогічної праці", – наголошує ректор вишу, доктор філософських наук, професор, академік НАПН України **Віктор Андрущенко**. Саме в такій атмосфері проводять п'ять років свого навчання драгомановці, а потім ще часто повертаються на цей поріг уже аспірантами, кандидатами й докторами наук, великими вченими, заслуженими вчителями, політиками й письменниками.

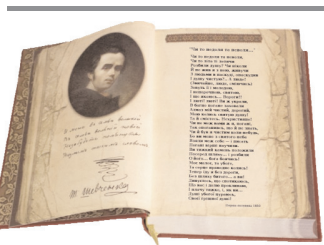
Детальніше і конкретніше всі очі могли поспілкуватися з кожним директором обраного ними Інституту, дізнатися про правила прийому, можливості навчання, перспективи отримання диплому та працевлаштування.

Прес-служба університету

Велич Шевченка

стор. 3

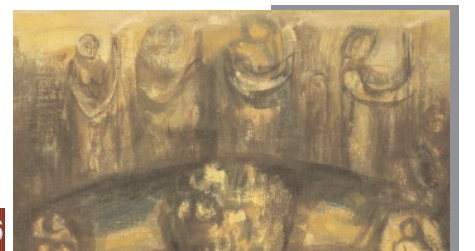
Малярство
Тараса Шевченка

стор. 4-5

Космос
Тараса Шевченка

стор. 6

УРОЧИСТОСТІ З НАГОДИ 200-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В НПУ

У Національному педагогічному університеті імені Михайла Драгоманова продовжує реалізовуватися програма заходів, присвячених відзначенню 200-річчя з дня народження генія української культури Тараса Шевченка. 13 березня 2014 року відбулися великі урочистості з цієї нагоди в актовій залі гуманітарного корпусу вишу. Студенти й професура НПУ разом співали “Заповіт” та “Реве та стогне...”.

“Велич Великого Кобзаря словами охопити важко, а може, й неможливо, – зазначив під час відкриття заходу ректор університету **Віктор Андрущенко**, – Ми ж вшановуємо його як мислителя, який заклав основи світоглядно-смыслового каркасу української національної культури; як генія, який, за словами Оксани Забужко, “тримає над нами небо”; як пророка, який виховує любов до батьків і Батьківщини, розгортає горизонти нашої національної ідеї”. Віктор Петрович переконаний, що саме геній Шевченка пророкує українцям їх спільну долю, вказує шлях, але йти треба нам.

Хороша, добра й чесна праця завжди дає хороші плоди. Це й засвідчили урочистості. Актова зала й фойє навчального корпусу не змогли умістити усіх бажаючих долучитися до святкового дійства. Серед поважних запрошених – відомі письменники **Борис Олійник**, **Андрій Демиденко**, діячі культури й мистецтва **Тамара Гримальська-Стратієнко**, **Андрій Паламаренко**, Герой України **Анатолій Авдієвський**, **Мирослав Вантух**, вчена еліта держави, професура й студентство. На захід завітали Надзвичайний і Повноважний Посол Азербайджанської Республіки в Україні Його Високоповажність Пан **Ейнулла Ядулла оглу Мадатлі** та секретар Посольства пан **Руслан Гурбанов**, директор Департаменту у справах релігій та національностей Міністерства культури України **Володимир Юшкевич**, Президент Малої академії наук України **Станіслав Довгий**, друзі університету з Німеччини: почесний професор зі зв'язків з громадськістю та комунікації, доктор, власник компанії GFI GmbH Communications **Моріц Гунцігер**, почесний професор кафедри промислового дизайну факультету комп'ютерних наук та інженерії Університету прикладних наук **Стефан Шупбах**, радник консультативної ради компанії Swarovski Limited Partnership та радник Ради компанії Swarovski, Почесний Генеральний Консул, сенатор **Адальберт Лота** та інтернет-маркетолог в Українсько-американському гуманітарному інституті “Вісконсинський міжнародний університет (США) в Україні” **Ларс Хофман**.

Тут можна було переглянути картички Тараса Шевченка, виставку яких люб'язно організувала Мала академія наук України спільно з дизайн-студією. Це стало своєрідним прологом до презентації ун кального науково-освітнього порталу “Тарас Шевченко”, що нещодавно з'явився в мережі Інтернет.

Ініціатором створення порталу виступили Мала академія наук України на чолі з Президентом Станіславом Довгим й Інститут обдарованої дитини НАПН України. У подальшому до роботи були залучені Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Національний музей Тараса Шевченка, Національний педагогічний універси-

тет імені Михайла Драгоманова, Інститут телекомунікацій та глобального інформаційного простору НАН України, Інститут кібернетики ім. В. М. Глушкова НАН України, Національний технічний університет “Київський політехнічний інститут” та ін. Протягом семи місяців більш як тисяча спеціалістів збирали і опрацьовували матеріали з різних джерел. До створення порталу долучилися науковці, юристи, програмісти, музейні працівники, дизайнери, школярі тощо.

Драгомановці внесли свою лепту у формування й наповнення ресурсу. Це викладачі та співробітники Інституту української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка, Інституту філософської освіти і науки, кафедри етики та естетики вишу, Центру культури й мистецтв НПУ й чимало інших.

Презентував гостям портал Президент Малої академії наук Станіслав Довгий. За словами пана Довгого, на сайті представлено більше 20 000 відцифрованих оригінальних сторінок рукописів Тараса Шевченка, архівні документи, що стосуються життя і творчості поета, спеціально розроблено 24 3D-тури музеями та визначними місцями, пов'язаними з особою Кобзаря, художні, документальні фільми, теле- і радіопередачі, пісні на вірші Шевченка.

Усім охочим доступна для перегляду відцифрована оригінальна малярська спадщина художника у кількості 800 творів, з яких детально описано 335 малярських творів. Драгомановцям було наочно продемонстровано геніальність Шевченка-художника, адже збільшення його робіт у десятки разів показало, що твір не лише не

втрачає своєї художньої вартості, але й стає ще кращим. Виявилось, за словами експертів, що на одному квадратному міліметрі картини художник зумів покласти кілька десятків мазків. Для того часу і його технічних засобів – це просто вражає.

Розміщені на ресурсі матеріали зібрані експертами МАН з 50 населених пунктів, 30 вулиць, 90 закладів та установ, які носять ім'я або мають стосунок до особистості Тараса Шевченка. Окрім того, на порталі можна знайти інформацію про 900 пам'ятників Тараса Шевченку, встановлених на території України, та понад 100 пам'ятників, вулиць та закладів, названих на честь Кобзаря за кордоном.

Сайт не лише об'єднує усю можливу інформацію про Великого Кобзаря, але й реалізовує ще низку сервісів, які дозволять працювати із накопиченою базою даних (знань), таких як: мапа відображення місць, пов'язаних із життям та творчістю Тараса Шевченка, географічних місць, пов'язаних із його ім'ям, маршрутів, можливість читати рукописи в оригіналі та з транскриптом текстів, ТаймЛайн.

У розділі “відеоматеріали” користувач може переглянути відео, починаючи з часів німого кіно. Як приклад – фільм про відкриття пам'ятника Тарасу Шевченку на початку XX століття в Москві. Також портал інтегрований із соціальними мережами, що дає можливість користувачам спілкуватися та обмінюватися думками безпосередньо на порталі.

Ресурс адаптований для людей із вадами зору. У майбутньому планується супроводжувати сайт основними мовами світу, до прикладу такими, як російська, англійська, французька, італійська, польська, німецька, китайською, японською тощо.

Після офіційної презентаційної частини відбулася церемонія нагородження відзнаками “Тарас Шевченко” учасників і творців порталу. За плідну й клопітку роботу Драгомановська родина нагородила Золотою медаллю Михайла Драгоманова Станіслава Довгого та запропонувала йому стати Почесним доктором університету. Високі нагороди за патріотизм, любов і працю на благо української культури вручив ректору Віктору Андрущенко та Президенту МАН Станіславу Довгому Борис Олійник. Поет зачитав кілька рядків зі своєї поезії та закликав українців бути вірними своїй державі.

Прем'єрою нової поезії вразив глядачів і поет-пісняр Андрій Демиденко. Його “А на Хрещатику, а на Грушевського / Ранком і в ночах холодно й грізно. / А на Хрещатику, а на Грушевського / Стогнуть люди. Стогне залізо...” проймали до сліз кожного, хто це чув.

Апогеем заходу, що примусив цілісний зал співати і слухати стоячи, був виступ Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Григорія Верьовки. Голосно лунав у залі “Реве та стогне Дніпр широкий”, велично піднісся до стелі “Заповіт” Кобзаря, солов'їно звучав його “Садок вишневий коло хати”, грізно гудів “Холодний Яр” у виконанні Героя України Анатолія Паламаренка...

А завершили вечір прості й горді слова з уст Віктора Андрущенко “Слава Україні!”, на що драгомановці голосно відповідали “Героям Слава!”.

Людмила КУХ,
прес-служба університету

ВЕЛИЧ ШЕВЧЕНКА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО – це поет – національний пророк, голос народного сумління, духовний батько українства, творець традиції літературної праці як подвигу, заклику, пророцтва. Найпереконливішу оцінку величі Шевченка дав Франко: “Він був сином мужика і став володарем у царстві Духа. Він був кріпаком і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком і вказав нові, світлі і вільні шляхи професорам і книжним ученим”. Творча велич митця полягає у тім, що неповторний світ поета наскрізь перейнятий ідеями волі, добра і справедливості, релігійним чуттям, є людиноцентричним і найтісніше пов’язаним з історією. Неоціненна спадщина Кобзаря – це національна святиня, Новий Заповіт українському народові і вселюдству.

Тарас Шевченко, народившись на княжій Звенигородщині, волею PROVIDІННЯ поєднав у собі східно- і західноукраїнську кров (від матері Катерини Бойко, рід якої походив із Карпат). Тобто він був рокованим стати великим співцем нової, вільної української родини і великим соборником. У Вільно 16-літнім юнаком, закоханим у молоду модистку Ядвігу, він під час повстання поляків усвідомив найвищу гідність, із якою народ зривається з рабських колін виборювати волю і долю, що згодом перейшло у творчість.

Дивна сила генія: закинутий долею в темне царство кріпаччини, що вбивало у зародку всякий вияв хисту, всякий порив до розумового розвитку, – Тарас Шевченко тяжким зусиллям вибрався на світ божий, самоуком поповнив нестачу освіти і залишив потомству найвищі зразки творчої мислі. Увесь гніт віку впав на його голову. Вийшовши з простого народу, він не відвернувся від його злигоднів, а й багатьох інших повернув обличчям до нього, заставив полюбити його і співчувати його горю. Північна столиця не стала в біографії Шевченка, на відміну від Гоголевої, місцем зросійщення. Дуже селянське здоров’я духу гайдамацького нащадка спричинилося до того, що Петербург стимулював “його потужну національну суть” (Є. Маланюк). На крилах волі він перелетів із брудного ширяєвського піддашся у чарівні зали Академії мистецтв, став одним із улюблених учнів Брюллова, врешті став першим у Росії академіком гравюри. Творча велич митця виявилась у тім, що він став геніальним синтетиком – поетом у малярстві й найкращим художником у красній словесності.

Шевченко світогляд набув рис ренесансного “людиноцентризму” – гуманістичної філософії, що ставить людину в центр світу, підпорядковує її потребам культуру, природу. Ідея свободи людини і нації запалила в творчості Шевченка, страшного всякій антиукраїнській владі, втім нинішній із донецького поля, “непереможне сонце волелюбства” (М. Рильський). Митець був оригінальним мислителем, що заснував у літературі традицію самозреченої любові до України, виступив речником довічних істин, що не завше покривалися християнським ідеалом, розкрив протилежність “духа істини” й російських порядків. Розпізнавши добре самодержавну дійсність, Шевченко визнав її аморальною, винною в несправедливостях і нещастях народів. Навіть припустив: найкраще державою було б не мати ніякої політики. “Пізній” Шевченко молитовно вимріявав настання на землі золотого віку доби братолюб’я, “єдинодумлія” українців. Митець відкидав усілякі зло і “моральну гидоту”, до котрої зараховував і дрібноту людських пристрастей, і рабську покірність лицарських нащадків у ярмі, лакейство і безбожництво матеріалістичних “напівлюдей”. Поряд із кодексом правди наймаркантішою темою творчості Т. Шевченка стали “антропоцентрична релігійність” (Дм. Чижевський), патріотична свідомість і національна воля. Ще у передмові до “Кобзаря” (1847) Шевченко наголосив етноментальну окремішність українців, визначив культурну програму нації: “А на москалів не вважайте, нехай вони собі пишуть по-своєму, а ми по-своєму. У їх народ і слово, і у нас народ і слово. А чие краще, нехай судять люди”. Так він ядерно протиставився тодішнім нашим письменникам, що вважали себе “сынами отчизны общей”.

Гідну українську душу батька Тараса мучила “велика туга”: всі народи друкують літературу, “а в нас нітелень. Чого ж ви так, братія моя? Може злякались нашествія іноплеменних журналістів?.. Вони кричать, чом ми по-московській не пишемо? А чом москалі самі нічого не пишуть по-своєму, а тільки переводять, та й то чорт зна по-якому... Кричать о братстві, а гризуться, мов скажені соба-

ки. Кричать о единой славянской литературе, а не хочуть і заглянуть, що робиться у слов’ян”. Тож Шевченко запорукою успішного розвитку нашої культури засадничо виставив її українськість і рідномовність, відпорність на чужі впливи.

Велич Шевченка виявилася й у тому, що задовго до доби модернізму він культивував як серцевинне поняття своєї естетики – Красу. Сприйняти її, нетлінну, як вияв божої благодаті, писав він, не дано матеріалістичній “напівлюдині”. Засобом осягнення нездеформованої краси, що осяляхетное душу, є на його думку природність, одухотвореність, правдива простота. В церковних співах Т. Шевченко любив мотиви, які підносять угору серця. Кобзарські думи високо ставив за те, що вони піднесені, прості й прекрасні. Не визнавав солодкавості й розманіженості в мистецтві, протиставляв їм Плутарха і лицарський епос В. Скотта. Він відкинув як неприродні й антиестетичні вияви візантійсько-суздальського схематизму ікони церкви св. Юрія в Нижньому Новгороді, архірейську великодушну службу в Кремлі – невідповідні, на його думку, ідеї добра і чистоти, гармонії та краси справжнього християнства. Критичне ставлення до малярського академізму мюнхенської і російської школи було у Шевченка викликане ненатуральною малопривабливістю “парсун”, дистанційованістю від “живого усміненого мистецтва”. У власній поезії ці естетичні настанови втілювались у віднайденні в людині (ясна річ, гідній і гармонійній) краси до меж божественних, у Богові – рис людського; у пошуках правди в людині й світі.

Його перша збірка “Кобзар”, за словами П. Тичини, “внутрішнім змістом своїм без краю величезна”; вона “своєю появою грандіозне зрушення зробила в літературі”, спричинила зміни “в нашій історії, у всьому житті нашому”. Відважно експериментальна, творчість Шевченка охопила думкою козацьку славу і могили минулого, перспективу розпрямлення рідним народом, як Яремою Галайдою, вільних крил. Вона стала “запаленням того поетичного світла, при якому зробилося видно по всій Україні, куди... кожен мусить простувати” (П. Куліш). Шевченко створив власну, найпродуктивнішу, традицію на засадах творчої індивідуалізації Біблії, фольклору, національної історії, натхнення і творчої фантазмагорії. У період “трьох літ” до них додалася критика морального ренегатства, дійшли апофеозу українське слов’янофілство (“Єретик”), згодом підхоплене М. Драгомановим, романтичний націоналізм (“Великий лях”, “Розрита могила”), сатиричні інвективні обертони митця (“Гоголю”, “Сон”, “Кавказ”), тема харизматичності материнства-подвигу (“Наймичка”). Так Шевченко своєю вогненною поетичною правдою переділив усіх українців “на живих і мертвих” (П. Куліш). У його серці акумулювалось горе за Україну цілих століть: він так живо відчув недолю Батьківщини, як мало хто відчуває сучасність, як влучно писав М. Чалий. У цьому – нев’яуча велич Поета.

З пісків Азії екс-солдат Шевченко повернувся дочасно зістареним. Утратив здоров’я, але не чоловічу хоробрість, потужний дух, силу національної опірності. Про це говорять епістола до кубанського козачого отамана Я. Кухаренка, якому Шевченко гостро дорікнув за єдиний русизм у листі (той, мовляв, “дошенту побусурменився”); а ще свідчення художника Г. Честахівського, який занотував слова Тараса: “А поганець-москаль толче його (український народ. – В. П.) личаком калюжним і сам не знає, паскуда, яке добро нівечить”. Зважимо й на Шевченкову науку українцям: “сонний мозок ваш зводить на вас і весь козацький народ горе й веде до згуби. Самі підставляєте москалеві ноги, щоб надівав вам важкі пута, залізні кайдани, й гнетє шії, щоб запрагав вас у віковичну цугу. Ось підкождіть трошки, тільки дайтеся москалеві запрягти вас в шори та в вбори, а тоді вже, поки світа сонця, він буде вашим погоничем, а ви – поводарі чужого тязгла”.

Громадянська поезія Шевченка останнього періоду показує: поет над усе прагнув відродження, оновлення батьківщини. Натхненний пророк-візіонер, він провів у передсмертну вірші “Бували воїни й військові свари...” крах російського царату і звільнення України від колоніального ярма. А щоб так і сталося, Шевченко не тільки гартував пророче слово, а й уклав український “Буквар”. Виданий на початку 1861 р., він випередив час етнодидактичною єдністю морального, етичного, релігійного виховання й освіти у найтіснішому зв’язку з національ-

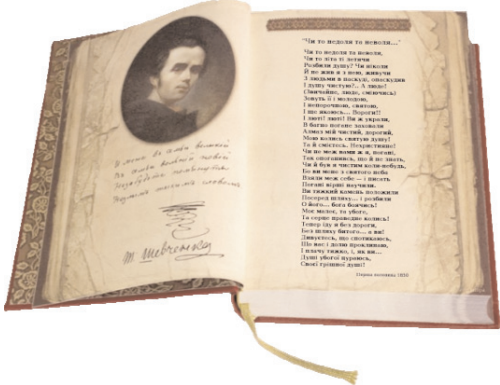
ною традицією, наголосив: “Чи є що краще, лучче в світі, / Як укупі жити, З братом добрим добро певне / Пожить, не ділити?”. “Буквар” став “дорогоцінною лептою у справу національного відродження” (П. Зайцев), ознаменував перевагу добротворящої Книжки над революційною сокирою, й у цьому теж полягає велич Т. Шевченка.

Після виходу “Букваря” Шевченко планував видрукувати арифметику, етнографію і географію ціною п’ять копійок, “а історію, тільки нашу, може вбгаю в 10 копійок. Якби Бог поміг оце мале діло зробить, то велике б само зробилося”. Як бачимо, він добре розумів важливість “малих справ”, озброюючи народ безцінними знаннями, та прямий зв’язок цих справ із реалізацією великого діла визволення України. І у цьому вбачаємо велич Шевченка. Та хворе серце генія навіки зупинилося в Петербурзі вдосвіта 26 лютого (ст. ст.) 1861 р. Миттєва смерть спостигла його на порозі майстерні, до якої він спускався зі спальні. Тут додамо: власного помешкання академік гравірування не мав, та людиною зовсім бідною не був. Серед описаного тоді майна – кишеньковий золотий годинник фабрики Тобіаса, інші коштовні вироби, гравюри, в т. ч. оригінал Рембрандта, одяг “малороссийский мужской”, меблі, посуд, приладдя для малювання і гравірування, навіть жіночі й дитячі речі. Та найбільшою коштовністю, успадкованою не лише братами, стали безцінні художні твори Шевченка, його малярські роботи, високий лет думки. Так, велич письменника бачимо вже у тому, що він поставив два прості запитання: “Коли ж життя і чому не тепер?” та “Чому ви продовжуєте жити так, як живете?”, відповідь на які шукаємо досі.

Домовину покрили червоною китайкою – “заслугою козацькою”, та вона у день похорон потемніла під сніговим дощем, наче знаменуючи безрадісну смерть на чужині у холодній казенній хаті. Відданням останньої шани тому, хто вчив “правди святої животворящої”, стали промови над труною, велелюдні прощання з тим, чие тіло не виявило ознак тління при відкритті свинцевої труни! У Києві, біля церкви Різдва Христового, прощальне слово про тернисту долю кожного, хто стає служити народові, виголосив М. Драгоманов. А 22 травня прах Шевченка впокоївся на Чернечій горі біля Канева, доставлений туди на руках місцевої молоді. Ця висока могила – символ і святиня, куди триває народна проща, навіть за воєн і окупації. Майже такі могили у пам’ять Пророка насипав народ у 1914 рік сторіччя Шевченка, втім у моєму рідному прикарпатському містечку Косові. Жоден інший геніальний письменник не витворив такого культу, як Шевченко серед українців, – утім Р. Бернс серед шотландців.

Велич митця, актуальність його спадщини прекрасно ословив Іван Франко: він був, “немов великий факел з українського восу, що світитиметься найяскравішим і найчистішим вогнем європейського поступу. Факел, що освітлює цілий новітній розвиток української літератури”. Новаторською стала і наукова рецепція М. Драгоманова Шевченка як епохального прояву в історії громадської думки на Україні завдяки ідеалам “волі та науки”. Кобзар піднесений на високий п’єдестал як один із небагатьох, які “будили людські почуття та гидоту до насильств чоловіка над чоловіком в одну з найтяжчих епох нашої історії”. У баченні Драгоманова республіканець і демократ, речник козацького сепаратизму від Росії Шевченко, який був “і душа-чоловік, і великий розум, і глибоко громадський чоловік”, найдалі пішов у думках про національну “волю держави і громади, своєї природи й країни”. Об’єктивне зіставлення Драгоманова ідейних засад Пушкіна і Шевченка – на користь другого, що не оспівував царських воєначальників-загарбників, а, навпаки, зумів по-людськи поставитися і до “диких черкесів” (“Кавказ”), і до “жидівки” (У Вільно, городі преславнім”). А “Гарячі думи” і “Біблейсько-революційний містицизм” Шевченка стали для Драгоманова доказом того, що й українські традиції “можуть жити обік з луччими ідеями віку нашого”.

На гідних переємників Тарасової кобзи зросли Степан Руданський і Василь Стус, Богдан Лепкий і Василь Симоненко, Леся Українка і Ліна Костенко, гроно інших співців. Величезною є перекладна й оригінальна Шевченкіана, творена багатьма мовами світу, та в жодній європейській мові нема слів, щоб передати український Дух, який Шевченко зробив безсмертним. На жаль, у ХХ ст., крім пошаної, тієї, що визнає велич Генія, оформилися й

профанні тенденції – намагання скинути Шевченка з п’єдесталу (футуристи), “спрямити” й баналізувати (фальсифікації радянської доби) чи й спалювати національну святиню, Слово і Долю найбільшого з українців (спекуляції борзописців). Наприклад, один такий “жовтий” писарець-брехунець із, очевидно, зневажливим ним за “хохляцтво” прізвисьмом Бузина, в “інтелектуальному триллері” “Вурдалак Тарас Шевченко” між іншим кидає йому тяжке звинувачення у расизмі й ксенофобії. Так, Шевченка, приятеля негритянського трагіка Айри Олдріджа, який і намалював його (дещо дивно для расиста, чи не так?) ошельмовано на підставі рядків “Кавказу”, свідомо висмикнутих з контексту та потлумачених перекручено. Ось вони: “Продаєм / Або у карти програєм / Людей... не негрів... а таких / Таки хрещених... но простих”. А ось і їх інтерпретація: Тарас, мовляв, не вважає негрів за людей, а отже він – увага, бімба! – справжній-сінський расист. Відповідь на це почнемо з того, що не слід отожднювати мовну партію збірних сил російського самодержавства, звідки висмикнуто цитату, з “голосом” і свідомістю автора. Такі речі мав би знати, апелюючи до художнього тексту, і недовчений журналіст. Цитований монолог саморозкриття, що непомітно переростає у самовикриття сил царської реакції, жодною мірою не відбиває світоглядних переконань Кобзаря, симпатика визвольних рухів усіх народів, підписанта протестного листа проти єврейських погромів у Росії. Ці рядки й увесь фрагмент тексту є в дійсності критичним оскарженням існуючих практик потоптання людських прав кріпаків у тій самодержавній Росії, в яку закоханий липовий “шевченкознавець” Бузина. Фраза “Людей... не негрів...” (і далі) коректно прочитується так: білі кріпосники у Росії програють у карти не чорношкірий люд, як плантатори у США, а своїх-таки земляків, посполитих християн. Тобто люди для Шевченка – це і чорні кольором шкіри язичники, і засмагли українські кріпаки, підданці панів, і навіть самі білошкірі пани, яких і намагався усовістити поет. То хто тут расист, хто аболіціоніст?

Насправді творчість митця є “величний храм Любові до сім’ї людської” (В. Самійленко), що “належить всій Україні і буде промовляти за неї вічно” (П. Куліш), естетичний експеримент, що випередив свій час. У дзеркалі поезії Шевченка постають “прадідів битви за нашу свободу, / Лицарська смерть у нерівнім бою, / Славні обличчя героїв народу, / Що захищали країну свою. / Знали звичайці єдину лиш долю – / Муку у царстві снігів чи пісків, / Що гартувала їх силу і волю / В чеснім борінні за землю батьків. // Так пломеніють для кожного серця / В сагах священних далеких віків / Горді наймення козацьких нащадків, / Подвиг твоїх і моїх земляків. / Ймення того, хто здійняв переможно / Жовто-блакитне знамено до зір, / Нам забувати з тобою не можна – / Тарас це Шевченко, поет-провидир”.

Тож, підсумуємо, велич митця полягає у тому, що його спадщина – це “велика книга мудрості, книга любові до України” (В. Стефанік). Його висока художність належить періодові вищої культурної цивілізації вселюдства. І який ревний жаль, що ми ніколи не побачимо цю людину, яка прорвалася до самої серцевини тайни і спалахом геніального хисту висвітлювала громаддя пітьми й глибину світлої радості від мрії про оновлення світу. Він, Деміург, створив свій неповторний світ, з людьми, що існують не лише у міфах і легендах, а й часі, просторі, історії. Цей світ – із власною архітектурою й релігією, з рослинами й тваринами, це цілий океан, яким можна плисти до нових відкриттів і незнаних обріїв: Необхідно плити, адже navigare necesse est!

**Володимир ПОГРЕБЕННИК,
доктор філологічних наук,
професор**

Тетяна АНДРУЩЕНКО,
доктор філософських наук,
професор

МАЛЯРСЬКА СПАДЩИНА Шевченка завжди бачилася кризою призми його поетичного генія. Його поетична сила і національний авторитет, історичні умови формування української історії, що потребувала поета – глашатає нації, певною мірою відводили на другий план його малярську спадщину. Історія створення колекції, що довгий час була розпорошена, перебувала у приватних збірках, зрештою, майже повністю сконцентрована у Національному музеї Тараса Шевченка у Києві, але в силу специфіки збереження графічних робіт залишається майже недоступною для широкого глядача, поглиблює цю тенденцію. Лише, мабуть, сучасники органічно сприймали його за соціальним статусом вільного художника, який заробляє гроші своїм мистецьким ремеслом, бачили оригінали його робіт, що і робило їх розуміння мистецтва художника більш адекватним і глибоким. Шевченків друг і ініціатор викупу з кріпацтва художник Іван Сошенко взагалі вважав, «що якби він покинув свої вірші, то був би ще більшим живописцем, як поетом».

Сьогодні малярство Шевченка з одного боку сприймається із захопленням як спадщина національного пророка, з іншого – бачиться як щось застигле академічне вторинне. В обох випадках відчутний політизований просвітницький присмак. Серйозні монографії про малярську спадщину Шевченка загалом не зруйнували ці суспільні кліше. Довгий час точилися дискусії – який талант Шевченка є вагомим чи потужнішим. Зазвичай віддавали пріоритет поетичному генію, що виходить за межі національної культури, адже малярський талант майстра має більш локальний характер, хоча обидва вони повністю підпорядковані його найбільшому почуттю – любові до України, його найвищому мистецькому призначенню – любові до людини – «торжества і вінця Божественної краси». І саме всеохопність і глибинність відтворення життя у всіх його глибинних зв'язках вимагає цілісного підходу до поетичної та малярської спадщини митця.

Здавалось би при всій простоті і хрестоматійності творчість Шевченка все ж залишається елітарною у сучасній культурі, оскільки вимагає підготовленого реципієнта. Тому дане видання допоможе скласти власний погляд на малярський талант Шевченка, зрозуміти етапи його зростання, пошуку власного стилю, збереження традицій і новаторство в живописному мистецтві. В альбомі мистецькі твори структуровано за такими розділами: автопортрети, портрети, жанрові твори, пейзажі – розташованими у хронологічному порядку, що дає змогу простежити зростання художника у певному малярському жанрі, його новаторство і здобутки.

Намагаючись зрозуміти феномен Шевченка – художника, його твори часто порівнюють з роботами А. Дюрера, Рембрандта, шукають подібності з російськими художниками О. Кипренським, П. Соколовим, Шевченковим ім'ям починають історію новітньої російської гравюри, проводять паралелі з творчістю засновників національних шкіл Східної Європи.

Сьогодні Шевченка визнають не лише як майстра модерного поетичного вислову, а й як основоположника новітнього гравірувального мистецтва у Східній Європі, художника, який стояв біля витоків українського жанру і який впритул підійшов до імпресіоністичного живопису, випередивши французів на ціле десятиріччя. Хоча життєві обставини не дали

на повну силу розкритися його малярському хисту, але оглядаючи його мистецький дорожок, новаторство у багатьох художніх галузях та вплив на подальший розвиток національного мистецтва, його називають одним з найвизначніших майстрів XIX ст.

Вже перші його акварельні роботи у рисувальних класах «Товариства заохочення художників» відкривали шлях з кріпацької неволі, а з 1838 року його твори експонувалися на виставках у Петербурзькій Академії мистецтв, купувалися впливовими людьми, в тому числі і членами царської родини. Тричі за художні успіхи Шевченко нагороджувався срібними медалями (1839, 1840, 1841), а по закінченні Академії мистецтв (1838–1845) він одержав звання некласного художника. Його прагнення продовжити шліфування майстерності за кордоном і, зокрема, в Італії, не було реалізовано спочатку за браком коштів, а потім через арешт у справі Кирило-Мефодіївського братства напередодні запланованої поїздки у Варшаву через Німеччину до Італії. Після заслання він знову повертається до Академії, де за успіхи у гравірувальному мистецтві одержує звання першого в Росії академіка з гравірування і як наслідок – право на неспадкове дворянство, від якого відмовляється.

Автопортрет, 1840

“Здавалось би при всій простоті і хрестоматійності творчість Шевченка все ж залишається елітарною у сучасній культурі”

Шевченко залишив понад 1200 творів – малюнки, акварельний та олійний живопис, гравюри, ілюстрації до книжкових видань, є свідчення про його іконопис, заняття скульптурою. Шевченкові поетичні і прозові твори, щоденник, епістолярна спадщина розкривають його естетичні і мистецькі уподобання, свідчать про митця тонкого, вимогливого, зі сміливим і самостійним поглядом на світові мистецькі явища. Більша частина його малярства (близько 800 творів) зберігається у Національному музеї Тараса Шевченка у Києві. Його твори є також у збірках музеїв

На пасіці, 1843

Києва, Львова, Харкова, Одеси, Канева, в музейних і приватних колекціях Москви, Санкт-Петербурга, Казахстану, Польщі, США.

Мистецьку спадщину Шевченка за часом виконання поділяють на три періоди: від перших до академічних робіт і до заслання (1830–47), твори заслання (1847–57) і роботи, створені після нього (1957–61). Така періодизація дає змогу охопити всю велич і багатогранну спадщину митця, але водночас утруднює спостереження розвитку певного жанру та особливостей зростання художника у ньому.

Перші акварельні портрети з натури, серія малюнків на історичні теми дали змогу молодому Шевченку вступити одразу до четвертого (а їх було шість) академічного класу. А акварельні копії з Карла Брюллова «Перерване побачення», «Сон бабусі та онучки», власні композиції «Жінка в ліжку», «Натурниця», портрети А. І. Лагоди, П. М. Соколовського, «Невідомої в намисті» свідчать, що Шевченко не лише досконало оволодів акварельною технікою, але в його віртуозних, пишних і одночасно тонких і вишуканих акварелях дихає трепетне життя. Секрети олійного живопису для нього відкрилися не так швидко. Він учився наполегливо і мав здатність осягати глибину суть речей, якою природа наділяє лише геніїв. У його літературно-епістолярній спадщині згадуються сотні імен і явищ світової культури, що, помножені на національне мистецьке чуття, сформували величній, ні на кого не схожий мистецький феномен. У творчості Шевченка своєрідно, залежно від мистецького матеріалу і умов створення, поєднуються елементи класицизму, романтизму, реалізму, символізму, народної творчості, часом не вписуючись у звичні хронологічні рамки, а передбачаючи мистецькі відкриття.

Перша живописна спроба Шевченка – «Автопортрет» 1840 р. – була настільки вдалою, що стала хрестоматійним уявленням про митця. Бездоганність пропорцій, міцне скульптурне моделювання, вправність у контрастному композиційному і світло-колірному рішенні виявили мистецьку зрілість художника і задекларували людину втаємниченого геніального обдарування.

Особливе місце в його спадщині належить картині «Катерина», що давно вже живе своїм окремим мистецьким життям. Її глибинність і багатогранність спричинюють часом аж до протилежних оцінок і тлумачень. Академічна композиція, м'яке пастозне письмо з тонким класичним лісируванням зіштовхуються із мисленням, притаманним українському народному живопису, із прагненням у межах академічних прийомів дати соціально-побутовий жанр. Цей шедевр – складне поєднання певної умовності психологічних характеристик, одночасно глибокої трагічності та щирості почуттів, ретельної жорсткості в академічно визначених межах кольору і світлотіні, й одночасно великої сміливості та внутрішнього протесту проти академічних меж. Шевченко мало ілюстрував свої літературні твори, тонко відчуваючи, що певна думка чи емоція підвладні лише поезії. Відомо, як критикував його П. Куліш, коли Шевченко не зміг дослухатися до суворого внутрішнього естетичного цензора в роботі над картиною «Катерина». Але ця робота вже наголосила на складній метафоричності його пластичної мови, яка може одночасно нести і надчасовий зміст, вивисуючи мистецькі образи до символів і архетипів. Судячи з подальших кроків живописця, його не вповні задовольняла картина, він прагнув навчитися малювати справжні почуття, справжнє сонце і повітря, так, як умів вже це робити акварельними фарбами. Лише з приїздом на Україну в 1843 р. сонце засвітило в його роботах справжнім блиском,

а самі твори ожили, наповнені повітрям. У цій перемозі молодого живописця особливе місце належить картині «На пасіці», яку називають серед найвищих здобутків українського побутового жанру першої половини XIX ст. Якби доля Шевченка склалася інакше і його пошуки у малярстві не були перервані засланням, а він мав змогу, як і планував, поїхати в Європу, світ говорив би про нього, принаймні, як про одного з родоначальників імпресіонізму. У картині «На пасіці» художник відмовляється від умовного «академічного» колориту, – натомість вводить справжню палітру спекотного літнього дня. Відчуття простору, м'якого повітря майстер передає через великі світлотіньові співвідношення і тонкі зміни світлосили кольорів. Тут світло живе своїм життям, мерехтить – переливається навколо предметів і персонажів. Імпресіоністичні ефекти освітлення зустрічаються в його роботах «Повідь», «Казашка Катя», «Далісман Мула Аульє», портретах П. Закревського, І. Лизогуба, Кейкуатової та ін.

Великим успіхом Шевченка-живописця була й серія олійних портретів, виконаних в Україні, – Пантелеймона Куліша, Платона і Ганни Закревських, Терезії Маєвської, Йосипа Рудзинського, Олександра Лук'яновича. Є свідчення, що Шевченко виконав біля двох десятків замовних портретів і заробіток був таким значним, що він планував поїздки в Італію власним коштом. У жіночих портретах Шевченко вже уникає контрастності і будує образ на загальному зм'якшенні кольорових і світлових переходів. У них немає зовнішніх ефектів, це продумані, вишукані і по-мистецьки прості полотна. Якщо в портреті Г. Закревської ще присутнє активне червоне тло, ефектні коштовні сережки, жагучий погляд синіх очей, то у портреті Маєвської при збереженні зважливого прийому чорної оксамитової стрічки на жіночій ший образ подано ще лаконічніше, глибше і більш артистично. Легка усмішка на вустах, ледь помітні

смішинки в очах схоплюють тонкий момент мінливості буття. При зовнішній подібності komponування обох портретів їх технічне виконання дуже різниться між собою. Гладеньке письмо з лісируваннями і білками, зіткане з уривчастих енергійних мазків на портреті Маєвської та широкі, з м'якою моделюючою пластикою, насичені кольором у портреті «Ганни вродливої». Тут немає «душевної дистанції», художник повністю розчиняється у своїй моделі, в яку був пристрасно закоханий і якій присвятив незрівнянні перлини любовної лірики. При всій скульптурності моделювання портрет дає дивне від-

чуття іконописної площинності. Любляче-відкритий за пеленою сльози погляд «чорних аж голубих» очей ніби виводить зображення з полотна до глядача.

Це був подальший крок живописця, за яким слідували портрети 1847 року – Ілії Лизогуба, княгині Кейкуатової – його художня вершина в олійному живописі, і його лебедина пісня, обірвана засланням.

Під знаком певної імпресивності, що охоплює лише коротку мить душевного стану, сприймається портрет Й. Рудзинського, з його діагональною композицією, що ніби виростає з правого нижнього кута (подібна композиція вже застосовувалася художником у створенні образу офіцера в картині «Катерина»). А низька точка огляду моделі в композиційній побудові портретів І. Лизогуба та кн. Кейкуатової надають портретованим особливого п'єтету та іконописності. Вже звичне для Шевченка розміщення світла і тіні, тонка узгодженість кольору, сяючі світлові та колористичні контрасти в портреті І. Лизогуба свідчать про вправного колориста. Вершиною колористичного осягнення Шевченка є портрет кн. Кейкуатової.

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Романтичний, легкий, мрійливий, він чарує таємничо-інтимним золотавим світлом. У портреті немає ефектних прикрас, лише тонке брюссельське мереживо і ошатна золотава накладка у волосся, що пишною бахромою спадає на тендітні плечі, але стільки розлиго світла, такі невловимі переливи кольорів, що попри холодний загальний тон портрет випромінює особливу ніжність і тепло. Він ніби світиться зсередини чистим золотавим духовним світлом.

Часом говорять про наслідування Шевченком свого вчителя Карла Брюллова, але тут принципово інше трактування образу – камерна інтимність – на противагу піднесеній офіційності і парадності, інший характер сприйняття і трактування людини, свій власний художній стиль і своя життєва філософія.

Дещо різниться мистецький підхід художника в одній з його олійних робіт – портреті В. П. Кочубея (1859). Він цікавий спробою живописця з позицій сучасного петербурзького малярства, одночасно цитуючи український парсунний живопис, подати історичний образ, свою власну оцінку українського політичного діяча.

Десятирічне заслання позбавило Шевченка олійних фарб, але його акварелі вже міцно тримали той колористичний трепет життя і звабу живого сонця, що дозволяли називати митця одним з кращих рисувальників в Росії.

Портрет Є. В. Кейхатової, 1847

Часто Шевченка називають насамперед портретистом, настільки значуща у кількісному і мистецькому планах його художня спадщина. Він створив понад 150 портретів. Значну частину складають камерні акварельні і олівецьві зображення, що стали новим явищем у розвитку портретного жанру на Україні. Вже перші його роботи визначили композиційну схему портрета, естетичний ідеал художника. Здебільшого погрудні, часом покілінні, анфас, спочатку на білому, пізніше на тонованому тлі; акварельні, олівецьві, – усі вони проникливі настановою К. Брюллова – пізнавати “внутрішню” людину, людину в єдності з цілим світом. Особлива романтичність та інтимна камерність портретів увиразнює суто Шевченків антропоцентризм, його переконання, що осяяне щастям людське обличчя є найвищою цінністю на землі. Попри романтизм художника тут помітний реалістичний підхід до натури, рух композиційної та пластичної виразності через спрощення і лаконічність виразу. За основними стильовими ознаками портрети Шевченка можна назвати романтико-реалістичними, де образна переконливість ґрунтується на відтворенні духовної сутності моделі згідно з ідеалом гармонійної людини.

До акварельної техніки у портреті Шевченка вдається аж до 1850 року. Він не використовує багато кольорових поєднань, але тонка градація і тональна розробка їх створює враження вишуканого багатства колориту. Художник ліпить форму великими площинами, світлом виявляє лише колірні градації костюма і натакяє на оточення; часом передача типового ніби затіняє індивідуальне у моделі. Але одночасне прагнення передачі неповторного характерного в людині є величезним кроком в художньому осягненні особистості, в завоюванні традицій європейського портрета. Гармонійність зовнішнього

вигляду і внутрішнього стану моделі досягається чіткою ритмізацією лінійних абрисів і колірних співвідношень. Так, як, наприклад, у портретах невідомих у блакитній, бузковій сукнях, портретах родини Катериничів, портретах Олени Бларамберг, Андрія Племянникова та ін.

Умови заслання змушували Шевченка виборювати право на творчість: “Найбільше мені мук завдає, що малювати мені не дозволяють”. І це цілеспрямоване і пристрасне прагнення творити попри заборону набуло воістину героїчного характеру.

По закінченні акварельних фарб, які переслав друг А. Лизогуб і які Шевченко “перевертав по тричі цілюючи всяку фарбочку”, художник звернувся до сепії, яку сам виготовляв з чорнильної залози морських каракатиць. Його сепійні портрети органічно пов’язані з образною системою живописних творів. Проте техніка сепії вимагала контрастнішої передачі освітлення, чіткішого ліплення форми і відповідала зростаючим реалістичним запитам художника, що давали змогу глибше проникнути у внутрішній стан людини. Його моделі зображались у конкретній ситуації, за певною справою – портрети Л. С. Алексєєва, Хоми Вернера, подружжя Бажанових. У жорстких умовах заслання Шевченко зумів цілеспрямовано і продумано komponувати невеликі твори, що відбивали час і характер його життя, людей, з якими його зводила доля. Він став основоположником своєрідного документалізованого живописного твору – “Шевченко малює товариша”, “Шевченко серед товаришів”, “Казарма”, “Байгуші” та ін.

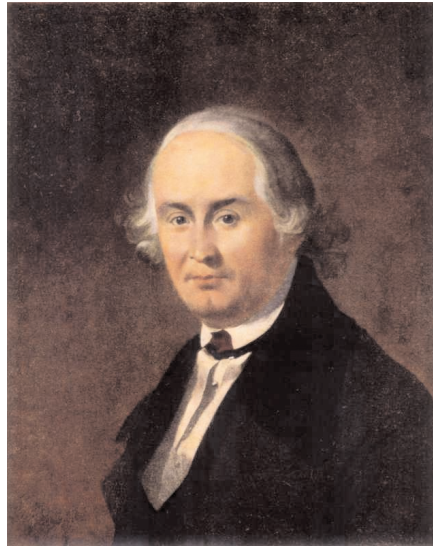
Шевченко започаткував також портретний рисунок в українському мистецтві, якому традиційно більш притаманний живописний портрет. До заслання він мало користувався лише олівцем, хоча і тут досяг значних успіхів – автопортрети 1843, 1845 років, портрети Андрія Лизогуба, Юлії Сребдольської. На засланні – автопортрет 1847 року, портрети Іраклія Ускова, Катерини Бажанової. Але особливої сили техніка рисунка олівцем набула у портретах після заслання. У них потяг до інтимізації образу, камерності, що відповідало вимогам пізнього класицизму – бідермайєру, виявився найяскравіше. Їх швидке односеансне виконання обумовлювало невимуснену живість і експресивність, тонку атмосферу душевного життя. Світло не відіграє тут помітної ролі, натомість використовуються різні градації штриха і віртуозність лінії, тяжіння до тонового поєднання зображення і тла посередництвом густих штрихів у верхній частині композиції. Виразні психологічні характеристики художнику особливо вдається втілити у портретах П. А. Овсянникова, М. С. Щепкіна, М. О. Северцева, М. М. Лазаревського. Введення в рисунок на тонованому папері італійського олівця і крейди створювало додатковий ефект у тонально-просторовій побудові композиції. Шевченко знову тяжіє до живописності, знову формотворчу роль починає відігравати світло – портрети подружжя Якобі, Михайла та Марії Максимович, Ликери Полусмакової. Лише глибинне знання життя, притаманне справжнім геніям, мистецька віртуозність, відшліфована скупими умовами заслання, дала змогу сказати про людину із силою, рівною його слову. Олівецьві портрети 1856-59 рр. не лише утворюють цілісний етап у розвитку портретної творчості Шевченка, але свідчать про нього як про найсильнішого майстра у цій галузі тогочасного російського мистецтва.

Значне місце в портретному мистецтві художника посідають офортні портрети Ф. П. Толстого, П. К. Клодта, І. І. Горностаєва, автопортрети у шапці і кожусі, зі свічкою (1860 р.) та ін. Останні, як і серія інших автопортретів, створених протягом всього життя, складають своєрідний образотворчий щоденник – “коли слова кам’яніють”, життєпис великої людини, генія, таїну якого і ми ми прагнемо прочитати. Безпристрасно фіксує останній автопортрет 1860 р. безжальні сліди тяжкої недуги і душевну втому, повільно змиваючи образ текучістю нестійких асфальтних фарб і зупиняючи на порозі вічності.

Загалом, портретний доробок Шевченка дозволяє говорити про значний крок в українському мистецтві першої половини XIX століття у подоланні парадної пишномовності і

скутої форми, у зміцненні реалістичного сприйняття натури. Його моделі немов осяяні внутрішнім світлом, що досягається продуманою системою світлових і колірних акцентів, органічним входженням моделі в простір. Емоційну сторону романтичної концепції особистості в його портретах суттєво визначає українська образотворчість, фольклор, з їх надзвичайною життєздатністю, спрямованістю до свободи, до розкутості почуттів.

Особливості національного світовідчуття Шевченка яскраво виявилися у його пейзажному мистецтві. Пейзажі становлять майже половину його художнього доробку. Власне, пейзаж у Шевченка з’являється в Україні, і першою називають роботу “У Києві”, що увійшла до альбому офортів “Живописна Україна”. Цей альбом, попри великий задум, мав лише перший випуск з шести офортів, але молодий художник вперше талантом маляра, різцем художника явив світові свій народ, свою Україну, те, що вже зробив своїм “Кобзарем” – “народ наддивовижу оригінальний, земля прекрасна, і усього цього ще не бачили очі освіченого люду”. З офортних листів постають чарівні українські краєвиди, давні архітектурні пам’ятки, народні звичаї, фольклор – “Треба любити й пишатися найкращою своєю матір’ю. І я, як син її великого сімейства, служу. Якщо не ради добра для нього явного, то, принаймні, для слави імені України”.

Портрет І. І. Лизогуба, 1846-47

Тарас Шевченко мало ілюстрував свої літературні твори, тонко відчувачи, що певна думка чи емоція підвладні лише поезії

Вже перші його краєвиди виконані легко, мінімальними технічними засобами, сприймаються як “інтимні шкідли для себе”. Тонке око художника безпомилково передає різницю енергійного контуру правобережного краєвиду і м’якого лівобережжя “Чигирин з Суботівського шляху” та “Воздвиженський монастир у Полтаві”. Останній сприймається не як деталь чи просто архітектурний об’єкт, а як логічне завершення композиції, її духовне осердя, “вертикаль”, по якій наша душа ніби сполучає земне існування з небесним”, дає відчуття надчасності і безмежності та особливого розуміння краси у відповідності з пантеїстичним сприйняттям світу. Таке ж відчуття всеосяжності і антропоцентризму створюють його барвисті, повнокровні, у повній гармонії з людським існуванням види Почаївської Лаври. Його краєвиди Канева, Корсуня, Межириччя, Черкас, зрештою, його символічна “Тополя” є, без перебільшення, узагальнюючим візуальним образом України. А невеличка робота “В Лихвині” з хаткою над ставком – генетичне продовження життя народної картинки у бездоганній професійній композиції. Українським краєвидам Шевченка внутрішньо притаманні такі особливості національного світогляду, як романтична схвилюваність, емоційність, тяжіння до епічних узагальнень – “На Орелі”, “Урочище Білик”. Вони часто виступають на межі жанрової композиції, що також значною мірою обумовлене особливостями сприйняття довкілля – “В Решетилівці”, “Селянське подвір’я”. Зачарований Києвом, його величними кручами, тони і лінії яких нагадували Шевченкові могутні акорди Гайднаної ораторії “Створен-

Портрет Маєвської, 1843

ня світу”, він малює “Золоті ворота”, “Києво-Печерську Лавру”, “Аскольдову могилу”, “Костьол у Києві”.

Його пейзажні малюнки дуже коштовні, тонкі твори мистецтва, де кожна деталь занурює у поезію пластичної краси. “Без розумного розуміння краси” неможливо розпізнати у дрібному листочку велич природи, а справжнє захоплення нею приходить лише з “глибоким розумінням краси, безкінечності, симетрії і гармонії в природі” – вважає Шевченко. Ці естетичні засади митця, що дозволяють зануритися у глибини буття, є ключем до розуміння його краєвидів, які часто за силою мистецького узагальнення не поступаються його поетичному таланту. В українських пейзажах вражає те, чого Шевченко досягне на засланні – уміння у невеликому творі мінімальними засобами передати неосяжність простору, широкую панораму, що збігає до самого обрію. Тонке графічне виконання, моделювання об’ємних відтінків форми часом лише товщиною та світлосилою олівецьвої лінії нагадує малюнки Дюрера чи давніх китайців.

Шевченків талант пейзажиста розвинувся на засланні, де він виконав понад 400 акварелей, сепій, олівецьвих малюнків. Значна частина їх була зроблена під час Аральської експедиції, в якій Шевченко виконував роль художника-документаліста. Вражає уміння майстра передати стрімкий високий берег моря і скрупульозно відтворити його геологічну структуру, напоєні сонцем далечині і спокій моря під великим простором неба – “Крутий берег Аральського моря”, “Мис Бай-Губек”, “Місячна ніч на Кос-Аралі”, “Шхуни біля форту Кос-Арал”. У роботах каратауської експедиції Шевченко також одночасно виступає як учений дослідник і натхнений художник. Він уміє передати геологічну будову гір, рельєф місцевості, особливості природи, безмежність простору і прозорість повітря, давні пам’ятки матеріальної культури – “Вид на Кара-Тау з долини Апазир”, “Туркменські аби в Кара-Тау”. Вперше у професійному мистецтві Шевченко зображує життя казахів – “Трію”, “Пісня молодого казахів”, “Казашка Катя”. Тут не лише безпосереднє відтворення побуту, а й декоративність в організації композиції, подолання зовнішньої динаміки, ретельне випишування другорядних деталей, в чому опосередковано відбився характер народного уявлення про красу. Рембрандтівське мислення і моделювання світлом, найтонші нюанси сіро-коричневої сепії створюють багатство живописного відчуття, і тому ці роботи сприймаються як станкові полотна. Слідуючи за викривальним живописом Хогарта, повчальними народними картинками, Шевченко створює свою сатиричну, “приноровлену до сучасних звичаїв”, “Притчу про блудного сина”, загадковість і метафоричність якої асоціативно нагадує офорти Гойї.

Завершальним могутнім акордом художника звучить його офортне мистецтво, що ввібрало в себе весь професійний і життєвий досвід, всеперемагаючу волю до творчості. Його офорти не лише дали звання академіка, а й принесли славу кращого офортиста в тогочасному мистецтві.

Його офортний “Автопортрет зі свічкою” сприймається нині символічно і загадково, лише на мить висвічуючи таїну величчя генія, вимагаючи такої ж відвертості і душевної чистоти.

Юрій ЛЕГЕНЬКИЙ,
доктор філософських наук,
професор

ГЕНІЙ Шевченка уособлює цілу епоху вже зовсім іншого антропологізму, ніж сквородинський. Масштаб всесвіту душі розширюється до романтичного універсуму. З Т. Шевченком відкривається стихія народного шару буття, відкривається доля української ментальності взагалі, приреченої бути “заблокованою” (за Л. Костенко), “захованою” в глибинах невимовленого і невираженого світу.

Наше завдання – взяти фрагмент творчості поета, художника і спробувати реконструювати цілісність твору епохи, цілісність космосу XIX ст. української культури. Цілком зрозуміло, що це буде теж естетична, більше художня реконструкція, ніж наукова побудова. Ми візьмемо переяславський період Шевченка, де поет був двічі, де фактично створив образи останніх років життя. Це є кризова, складна, драматична частина творчого доробку, в якій світ зібрався, згорнувся до крапки “Заповіту”, до темряви офортів, історичних драм-поем. “Офорт” ми розуміємо не у традиційному мистецтвознавчому визначенні техніки-жанру, а, скоріше, як поетичний світло-космос образотворення буття.

У Переяславі мало що змінюється. Саме тому тут є унікальна можливість увійти в той час, відчувати образи “Заповіту”, “Кавказу”, “Наймички”, що були написані в хаті А. Козачківського. Образи й зараз живуть у цих стінах, навколо гармат і музейних вітрин (зараз в домі існує історичний музей), їм тісно між скла й заліза. Але що робити, як вже півстоліття Переяслав чекає на свій музей, і хтось, коли дочекається.

Усі академічні літературознавці вбачають Шевченка в затвердженій цією фундовою наукою еволюційній низці змін його творчості. Шевченко як романтик – початок будь-якої студії. Закінчують народними мотивами. Трапляється, що з них починають, а романтизм уже ніби вводить селянина і кріпака в світовий контекст. Усе це академічні вигадки. Таку схему “еволюції” можна застосувати до кого завгодно. Ми будемо входити в образний світ Шевченка з горизонту шляху, вже окресленого Сквородою. Вони обидва є мандрівниками великої української душі.

Рембрантівський світлотон

Якщо шлях у Сквороди повітряний, то у Шевченка – залитий слізьми, кров’ю і потом. Переяс-

лавський період – сутінки творчості поета. Сутінки – теплі літні вечори, ніби намальовані олійною фарбою. Сутінки живописні, яскраві, світлоносні. Хто не читав “Наймичку”, і хто не плакав у кінці! Візьміть, перечитайте. Сльози поллються самі собою, якщо ви нормальна людина... Катарсис відбувається космічний, велетенський. Людина входить у простір поеми, як у храм.

Два твори, що змальовують образ прощання з Землею, матір’ю, і твір із іншого строю, іншого настрою й культурної реальності. Ніби писали дві людини, в різні роки, в різних інтер’єрах різних хат. Але в цілому це один “сквородинський” світ, “святковий мир”, – тільки вміщений в обшир однієї душі. Тут існує не повітряна конструкція сквородинського космосу, а світ у душі поета, яка сама є Космос.

Душа не витримала... Розірвалася. Сквородинський інфаркт міокарда, який легко розвіювало повітря шляху, тут переріс в якусь хронічну хворобу – рембрантівський світлотон, коли сутінки душі перетворюються на освітлений нею чорний простір. Якщо в академії у Брюллова Шевченко-художник ліпить тіло живописного рельєфу зі світла, то в офортних листах і поезії цього часу його субстанцією стає чорна прірва, Велике Ніщо – чорнота Космосу, яку він намагається освітлити. Намагається, і надривається...

Дуже далекі, дуже різні світи. Вічний чорний холодний Космос – і одна краплинка гарячої, змученої душі. Чорне, рельєфне, лінійне тіло космосу в офорті розквітає, як застигла магма, що породжує глуху ніч, яку він мабуть підглядає в Переяславі. Біле тут безтілесне, пустотне. Це якесь намагання чорноти з’їсти білий світ, подолати світло темрявою.

У Рембрандта такого не було. Такого не було й у Сквороди. Замість язичницьких по суті, неоплатоністичних сонячно-повітряних конструкцій у Шевченка панує якийсь універсальний скептицизм, трагізм та есхатологізм.

“Все йде, все минає – і краю немає. Куди ж воно ділось? Відкіля взялось? І дурень, і мудрий нічого не знає. Живе... умирає... одно зацьвіло. А друге зав’яло, навіки зав’яло...”

Хронотоп універсуму тут існує за домінантою часу. Світ чітко локалізований і обмежений рамками гайдамацького світу, героїчного руху в історії українського народу. Це есхатологія християнська, де час має кінець, де все наразі сходиться, перетворюється на зовсім неопозитивне, страшне, чорне Ніщо. Все зникло навіки. Ніхто не може збагнути, де воно...

Оживлення минулого перетворюється на величезну гру з тінями, з силуетами, чорними постатями, що мають ім’я, історію, статуру. Постає є чорним скульптурним Космосом, який так блискуче доніс до очей офорт. Панує пустеля. Чорна діра. Прірва Космосу, в якій можна побачити і пустелі “моголів”, і киргизький степ, і степ український, який змарнів, вигорів щент і лякає дітей тріщинами мертвої Землі.

Він був самотньою людиною. Більш самотньої душі навіть не було в Україні. У кожному творі він іде до свого дитинства, в кожному повороті свого нетривалого життя він намагається зафіксувати й повернути до себе цінності рідної оселі. Час нещадно скошує всі мрії. Образ Косаря-Смерті ходить за поетом і розмахує косою над петербурзькою бруківкою, поки не затискує його в кут.

Час поета особистісний, час художника традиційно-безособистісний, хронотоп Шевченка нагадує мікельянджелівські фрески, де простір не витримує мук руху титанічних тіл, а час вивільнюється від всього тілесного. Стає часовістю вічного буття, вічного страждання, надриву, муки й туги. Він мріяв повернутися в те, що минуло. Ні, він не хапався за хвилину на західний фаустівський манер. Він просто йшов своїм шляхом. Йшов у дитинство. І “заповіт”, і “Наймичка” – це вихи на цьому шляху.

Всеедність Сквороди – повітряне Ніщо – стає всеедністю побаченого дитиною-поетом світу, який вже є безтілесний, як минуле Світло, й рельєфний, скульптурний, як чорне тіло глухого космічного простору. Чорне тіло “Гайдамаків”, твору “Три літа” не є барочно-парсунним освітленням темного тіла-ландшафту, з якого світло витягає, на глядача постаті.

Одягти костюм історії на образи “Гайдамаків” не можна. Вони поза історією. Вони всі з субстанції дитинства, оповідань діда та усної легенди, що була почута в сьйний яскравий день на галявині. А зараз ніч... Зараз темрява... І цей світ сяє вночі буття як рембрантівський офорт, як метафізика вічного світла духу.

Синестезія творчості

Субстанція сутінок породжує хиткі повітряні постаті, але вони так залиті слізьми, потом і кров’ю, що людина сприймає їх за саму реальність. Легко обдурується. Та вона б і рада обдуритися. Існування в сутінковому Космосі шукає собі будь-якого виходу. Це не катастрофізм, немає тут і екстазу. Це живопис словами, який на зразок магії “Слова о полку Ігоревім” уже є більший за слова, стає світлоносною дійсністю, слізьми, що омивають все в космічному катарсисі. Земля – чорна випалена пустеля Шевченкового Космосу – ковтає ці слізьми і не може насититися. Сліз стільки, що вони стають пам’яттю, каменем, скульптурою.

Христологічні мотиви Шевченка теж вимальовуються на тому самому тлі. Його Христос – це сам поет часів дитинства, якого розп’яло Життя й який все бачить в чорно-білому кольорі. Чудово, але в христологічному циклі менше сліз, жадоба катарсису відпадає сама собою. Сонячність образу висушує слізьми, вогонь займає місце води в ієрархії космічної гри. Цікаво, що природа відступає. Ховається за людину. Це світ людей. Моральні відносини заперечують естетичні. Якою ж може бути естетика, коли краса вирощує своє коріння з чистого небуття, з чорного ніщо.

Спів-буття існує як моральний світ, де “іншим”, вічним двійником мистецького “Я” стає “Я” світу дитинства, в якому, як в океані, відобразилося Все. Це дуже нагадує “Наркісса” Сквороди, де “самозакоханість” є емблемою естетичного суб’єкта. У Шевченка цей суб’єкт драматизований у часі, між обома частинами “Я” існує межа, прірва, небуття, ніщо – та субстанція, з якої Шевченко вироблює образи свого Космосу.

Метафізика “Іншого” в мистецькому світі Шевченка надзвичайно самодостатня. Йому майже не потрібен ніхто. В рекрутчині одна лише захальна книжка стає свідком цієї чудової діалектики самороздвоєння та самопоєднання в одній окремій самотній душі. Тому такі складні естетичні реконструкції творів поета, вони існують майже без естетичної дистанції, перетворюються на всесвітню етику.

Але Шевченко переяславських сутінків – це не весь Шевченко. Спочатку він купався в сонячному повітрі, злітав як птах (поема “Сон”), наполювався проміннями світла. Тут його легко порівнювати з Байроном, Міцкевичем, навіть Данте. Шевченко цього періоду будує твір-храм і малює на ньому величезні фрески. Вглядіться в світ вступу до поеми “Сон”. Поет рівень за рівнем проходить всі східці образного осягнення світу. А коли світ стає вже нестерпно реальним, перетворюється на якийсь універсальний міф – усе оживає, й на очах у читача брат починає “гострити ніж на брата”, – поет застосовує відомий прийом романтиків: знижує протиріччя, робить все “помилкою” свідомості банкетного чога.

Це, як у раннього Мікеланджело. Вся стеля замальована, розпис сходить на східці, люди оживають, але вистачить лише одного повороту голови – і розпису немає, – він залишається десь там угорі, в умовному ідеальному світі. Щоб з’явився “Страшний суд” з його варіаціями однієї постаті (читай – одного “Я”), яка вже й насправді виходить у реальний простір, потрібні були груди мармуру, які обробив майстер і які стали стіною на шляху до свого “Я”. У Шевченка такою стіною став киргизький степ з його захальною книжкою.

Пройшовши шлях всесвітньої літератури, осягнувши масштаб характерів Байрона (“Тризна”, “Титарівна”), Міцкевича (“Сон”, “Кавказ”), Шекспіра (“Титарівна”), віддавши данину Данте (порівняйте Беатріче з Оксаночкою), Гете (порівняйте Маргариту з Катериною), поет повернувся в дитинство. На беріг рідної Хати... В цьому й є його непозбуття народність як свідомий вибір.

Синестезія (почуттєва totoжність зорових, словесних, історичних, ліричних та інших образів) у Шевченка створюється завдяки внутрішній totoжності всього сутого душі людини. Світ його творів є одна почуттєва тканина могутнього катарсису – очищення завдяки слізам Землі, завдяки універсальній сугестії ліричного твору.

Є ще один цвяшок космосу Шевченка, який не можна обійти.

Поет сльоз, який перетворив їх на очищувальну космічну стихію, відтворив і своєрідний сміховий світ. Це не байка Сквороди, не форма, не сюжет або засіб вираження. Це й не лише іронія романтиків, яку він так майстерно використовував для зниження протиріччя світу. Ні! Це Внутрішній сміх, який дуже нагадує філософський сміх Володимира Соловйова. Це внутрішнє провокування святинь, їх тінь (сміх) – чорна, космічна – висвітлює чистоту сліози як вічну космічну субстанцію. Якщо пошукати аналогів у культурі, найближчим буде сміховий світ Стародавньої Русі. Сміх юродивого, який говорить чисту правду, але борониться сміхом, оскільки знищати.

Цей сміх, мабуть, народився після зіслання, після жаху рекрутчини. Але він дав поету мудрість мовчання, паузи, інтуїтування. Є цей сміх й в христологічному циклі. Це особлива тема. Особливе складне завдання інтерпретації. Ми зараз прощаємося зі світом Шевченка, який є Космос душі, є світлотонем рембрантівських сутінок, що перетворюються на моральний катарсис співчуття і співстраждання до людини.

Антропологізм як мистецький і філософський принцип

Ми спробуємо поміркувати, вже залишивши мистецькі твори (оскільки “холодні розум”, як казав поет), яку цілісність культури репрезентує тільки-но замальований образ. Логіка поєднання Сходу і Заходу тут стає банальним синтезом, долею хисту нижчого рангу. Як ніхто Шевченко демонструє, що твір мистецтва стає “більшим” за культуру, що його породила, – стає естетичним Всесвітом. Діалектика культуротворчості переростає на діалектику взаємодії.

Мистецький витвір як цілісність культури дає модель ідеального, гармонійного (яким би драматичним він не був) світу, побудованого на підмурках Добра і Краси. Геній Шевченка став національним – і всесвітнім одночасно – виміром для великої плеяди людей духа як XIX ст., так і століття XX. Доробок І. Франка, Лесі Українки, В. Вернадського, М. Грушевського, В. Винниченка, Д. Чижевського... підтверджує цю думку.

Шевченко – поет і художник – носив в душі філософські прозріння, які теж відіграли свою роль у духовному середовищі культури. XIX ст. виробило особливий тип естетичного узагальнення дійсності – “діалектику душі” (Г. Гачев), яка вирішувала протиріччя світу в межах однієї душі. “Всесимпатія” (Т. Манн) романтичної душі у Шевченка була кордоцентричним співчуттям світу. Світ вбачався в душі, але ж і душа була його центром.

Д. Чижевський назвав таку позицію “антропоцентризмом”. Людина тут центр усього буття, цілого світу природи, культури, історії. Але це, скоріше, вже відомий нам сквородинський “антропологізм”, який драматизується автором і універсалізується. Цей тип антропологізму стає більш екзистенційним, позбавляється холодного неоплатоністичного космізму та емблематизму бароко. Душа співчуває буквально всьому в цьому світі, кожній людині з її важкою долею.

“Не як епічний історик-поет підходить Шевченко до минулого, – пише Д. Чижевський, – його притягає не найбільш чуже, своєрідне, далеке від сучасності, як це найчастіше буває в “історичних письменників”. Ні! Його епос з повним правом можна назвати “ліричним”. В минулому він бачить не ідеї, сили події, а людей, живих, конкретних людей, що “стогнуть у кайданах” і стогнуть так само, як стогнуть вони і зараз”.

Минуле космізується, стає ліричним всесвітом. Теперішнє зображується яскравими кольорами олійної фарби. Майбутнє (“Заповіт”) – чорним і білим світлотонем офорту.

Легенький Ю. Г. Ескіз до розпису в Переяславському музеї, полотно, темпера, 1988 р.

У С В І Т І Т А Р А С А Ш Е В Ч Е Н К А

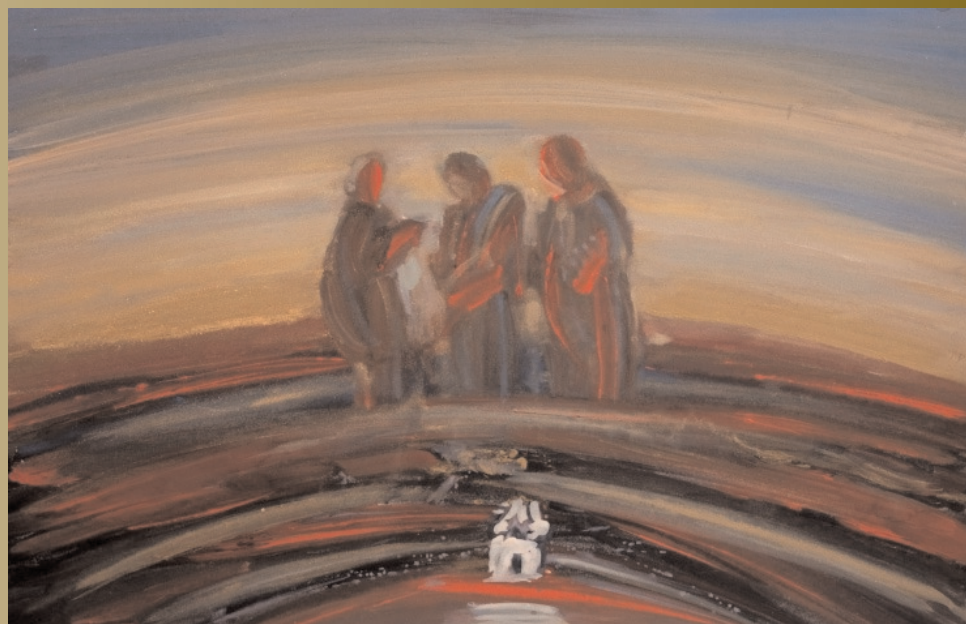
РОЗДУМИ над “Кобзарем” розпочалися десь перед вибухом чорнобильського реактору. Тільки що народилася донька Анна, і я з колискою проводив багато часу у дворі. Тут вперше зробив начерки до ілюстрацій. Переживши жах брехні і блуду партійних чиновників навколо трагічної події ХХ століття, вже в Переяславі знов звернувся до поезії Шевченка. В той час я розписував кобзарський музей. Зробив ескізи для великих офортів. Вже перший прогон свідчив, що потрібно доводити дошки. Проте вони і досі не пішли в друк, хоча я ретельно опрацював їх “сухою голкою”. Чому я їх не надрукував – не знаю. Мене захоплювали офорти Шевченка, які спонукали до втечі в якусь безодню, майже первинну темряву буття, за Діонісієм Ареополітом. Поетика моїх офортів була близькою до стилю модерн. Це і вносило розлад в почуття.

В ті часи темперою на папері зробив три десятки “есеїв” у фарбах, хоча ескізів було більше, ніж за сотню. Все думав, як їх “завершувати”, адже після того, як вони пролежали два десятиліття, зрозумів, що завершувати не потрібно. Мова поеії і мова фарб-ритмів схожі. Зараз, коли я готував фото з цих робіт для альбому, старі ескізи “дочорнобильського” світу стали знов актуальними. Надіюся втілити їх в життя, як і надрукувати офорти.

В ті часи ми вечорами мріяли з Михайлом Івановичем про нові музеї. Особливо хотілося зробити музей писанки. Не судилося. Зараз зі студентами намагаємося осмислити ландшафт скансену на Тарасовій горі як своєрідний ленд-арт, адже нелінійна архітектура ще не стала звичною для сучасних експозиційних інсталяцій.

Образи Тараса Шевченка, як і образи Катерини Білокур, стали для мене взірцем і надією на майбутнє. І досі не віриться, що Михайло Іванович покинув цей світ. Без нього дім Козачківського, де довгий час був його кабінет, став іншим. Дух Шевченка нібито стоїть на порозі цього дому-музею.

Юрій ЛЕГЕНЬКИЙ,
Художник, культуролог, педагог

Великий льох. "Ми тепер душі, а не люди. / А відціль видніше буде..."

Гайдамаки. "Поцілуйте мене, діти, / Бо не я вбиваю, / А присяга". Махнув ножом – / І дітей немає!"

Катерина. "Єсть на світі доля, / А хто її знає? / Єсть на світі воля, / А хто її має?"

Думка. "Тяжко-важко в світі жити / Сироті без роду..."

Наймичка. "Розвернулося весілля. / Музикам робота..."

Сон. "Приснилось диво / Чудне якесь!.. таке тільки / Снилось юродивим..."

МИСТЕЦЬКІ ГРАНІ СВІТОГЛЯДУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

13 березня в Інституті філософської освіти і науки відбулась лекція завідувача кафедри етики і естетики, доктора філософських наук, професора Тетяни Андрущенко про творчу спадщину Тараса Шевченка.

Тетяна Андрущенко – визнаний фахівець з вищезазначеної теми – володіє унікальними матеріалами про життя і творчість Тараса Шевченка. Тетяна Іванівна тривалий час працювала у Національному музеї Тараса Шевченка науковим співробітником, пройшовши всі посадові сходинки, була призначена заступником генерального директора з наукової роботи. Як науковець і педагог, Тетяна Андрущенко опублікувала книгу наукових статей “Святе сонечко загляне”.

Студенти та викладачі Інституту філософської освіти і науки обговорили мистецькі грані світогляду Тараса Шевченка. Серед багатьох цікавинок зустрічі стало акцентування уваги на значенні 13-го березня

(день проведення лекції). На основі архівних матеріалів Тетяна Андрущенко реконструювала цей день в різні роки життя Тараса Шевченка.

Лектор звернула увагу, що нині цитувати Шевченка модно, тому творчість генія українського слова переживає нову хвилю популярності. Але, підкреслила Тетяна Андрущенко, слід бути обережним і не впадати в поверхневі сенсації, якими рясніють ЗМІ. Чи був Шевченко гульвісою? Чиєю дитиною він був? І скільки дітей мав сам? Журналісти часто намагаються зробити легку рекламу на поверхневих поглядах на творчість Тараса Шевченка. Проте справжній патріот зуміє розгледіти всю велич Великого Українця. “Для пізнання Шевченкової творчої спадщини слід бути підготовленим”, – підводячи підсумок лекції, зазначила Тетяна Андрущенко.

Лекція Тетяни Андрущенко стала однією з низки заходів ІФОНу до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. Нагадаємо, що раніше в Інституті була представлена інсталяція “Шевченкова читальня”, підготовлено відеоролик “Садок вишневий коло хати”, який наразі має близько 7 тисяч переглядів в Інтернеті, студенти-культурологи проходять навчальну практику в Національному музеї Тараса Шевченка, Студентська рада святково прикрасила портрет Кобзаря в головному корпусі університету, проведено творчий захід “Вечірній Кобзар”. В найближчому майбутньому плануються урочисті засідання кафедри, де студенти і викладачі декламуватимуть улюблені уривки з творчості Кобзаря, поїздка по Шевченківським стежинкам та ін.

Сергій РУСАКОВ

ШЕВЧЕНКО В СВІТІ, ШЕВЧЕНКО ДЛЯ СВІТУ

У рамках програми святкування 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка Науковий відділ Студентської ради провів студентську конференцію “Шевченко в світі, Шевченко для світу”.

11 березня студентська конференція об’єднала шанувальників Шевченка, які зібралися, щоб розповісти про Тараса, продемонструвати цікаві факти, показати незвичні сторони цієї багатогранної особистості, поділитися своїми переживаннями та зачитати власні переклади віршів поета. Захід не даремно мав назву “Шевченко в світі, Шевченко для світу”: обираючи її, організатори прагнули поєднати тематику зустрічі зі своєю спеціальністю.

Є багато перекладів його поезії, які стали шедеврами літератури. Кожен перекладач вносить щось своє в доробок про Шевченка, його поезія звучить по-різному з різних вуст, в кожного він свій. 9 березня, на Шевченковому віче, що відбувалося на Майдані Незалежності, прозвучали з вуст іноземних представників та Послів держав кращі переклади польською, японською, англійською, французькою, італійською та іншими мовами. І це вражає.

Наш інститут також долучився до цієї нелегкої, але неймовірно цікавої праці – перекладу віршів Тараса. Напередодні святкування річниці серед студентів проходив конкурс на авторський переклад поезії Кобзаря. Оскільки, це тяжка праця, учасників конкурсу було небагато – лише троє.

Остапенко Ян з 43пнінв групи продекламував власний переклад віршів “**Ой маю, маю я оченята**” та “**Реве та стогне Дніпр широкий**” англійською та німецькою мовами.

“Ой маю, маю я оченята”
Oh, I have, I have eyes,
No one, my mummy, to look at,
No one, darling, to look at,
Oh, I have, I have little arms,
No one, my mummy, to hug,

No one, darling, to hug,
Oh, I have, I have little legs,
But no one, my mummy, to dance with,
And no one, darling, to dance with.

Oh, Ich habe, habe ich die Augen,
Niemand, Mutti, anschauen,
Niemand, Herzchen, anschauen,
Oh, ich habe, habe Hdndchen,
Niemand, Mutti, umarmen,
Niemand, Herzchen, umarmen
Oh, ich habe, habe FьЯen,
Und, Mutti, mit niemandem tanzen,
Und, Herzchen, mit niemandem tanzen.

“Реве та стогне Дніпр широкий”
Der breite Dnepr brllt und stchnt, der buse Wind heult,
Er beugt die hohen Weiden herunter und hebt die Wellen hoch.
Und der blasse Mond zu diser Zeit
Schaut er ab und zu hinter der schwarzen Wolke.
Wie ein Boot auf den blauen Meer,
Taucht er bald auf, und bald ein.
Die Hdhne haben noch nicht zum dritten Mal gekrdcht,
Es hut noch niemand irgendwo gesprochen,
Die Eulen riefen im Wald,
Die Esche dchzt von Zeit zur Zeit.

Оксана Головій, студентка першого курсу спеціально-сті “Переклад”, інтерпретувала вірш “**Туман, туман долиною**” англійською мовою.

Mist, mist by the vale,
Good to live with kin.
And even better by the hill
With a youthful yokemate.
Oh, I'll go by the shady holt,

Looking for my dear spouse.
“Where are you? Where are you, please, give a respond!
Come, my heart, snuggle up.
Come, my heart, make the love
And we will go to marry,
So as father and mother won't know,
Where we will pass the night.”
But got married, hid,
Though we didn't love each other.
It'll be lighter living lonely,
Than with you be broken newly.

Фіщук Аліна, студентка 202 ан групи продемонструвала власний переспів поезії “**Не тополю високою**” англійською мовою.

I see not a poplar high grows
I see not a poplar high grows,
And bending by the wind,
I see the lonely girl, who I suppose
Trampling on her fate and asking me
How awful is her fate?
She wishes better to drawn in the sea.
What a tender feeling to date,
But she does not know anything about it.
She wants to be sweetly kissed,
She wants to be simply embraced
But there is one more thing to wish
What is going on then?
The girl then tells her loving Mom
She is being scared, and has never
Loved somebody, near or far,
She begs to feel it forever and ever.

Оксана ЧЕРНУХА,
студентка Інституту іноземної філології